OER Omgevingsvisie Land van Cuijk

Addendum

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0487968.100
definitief
10 maart 2026

www.anteagroup.nl

OER Omgevingsvisie Land van Cuijk

Addendum

projectnummer 0487968.100
definitief
10 maart 2026

Auteur(s)
F. Van den IJssel
J.W.J. Verhoeven

Opdrachtgever
Gemeente Land van Cuijk
Raadhuisplein 1
5831 JX Boxmeer

Gecontroleerd
J.J. Verhoeven

datum	beschrijving	vrijgave
10 maart 2026	definitief	J.W.J. Verhoeven

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**4**
1.1	Aanleiding	4
1.2	Toetsingsadvies van de Commissie mer	4
1.3	Leeswijzer	5
2.	**Milieudruk agrarische sector**	**6**
2.1	Referentiesituatie	6
2.2	Toekomstperspectieven	16
2.2.1	Toekomstperspectief 1 – Land van groene innovatie	16
2.2.2	Toekomstperspectief 2 – Land van welzijn	16
2.2.3	Toekomstperspectief 3 – Land van ontplooiing	17
2.3	Voorkeursperspectief	18
3.	**Duurzame energieopwekking**	**22**
4.	**Monitoring en bijsturing**	**24**
5.	**Verdere uitwerking**	**25**

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Land van Cuijk heeft, in lijn met de Omgevingswet, een ontwerp-omgevingsvisie opgesteld. Deze heeft van 6 oktober tot en met 16 november 2025 ter inzage gelegen. Bij de omgevingsvisie is een omgevingseffectrapport (OER) opgesteld. Het OER is als bijlage bij de visie gevoegd en aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie mer) voorgelegd ter toetsing. Op 14 januari 2026 heeft de Commissie haar toetsingsadvies uitgebracht.[1] Met het toetsingsadvies is de mer-procedure voor de omgevingsvisie afgerond. Een aantal door de Commissie opgemerkte punten geeft echter aanleiding tot voorliggend addendum. Hierin is invulling gegeven aan de punten van de Commissie. Daarbij zijn nieuwe zaken uitgewerkt, maar is ook ingegaan op hoe er bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie mee omgegaan kan worden.

Het addendum vormt een aanvulling op het OER van de Omgevingsvisie Land van Cuijk en is daarmee een integraal onderdeel van de definitieve besluitvormingsdocumenten. In het overleg met de Commissie is geconstateerd dat een aanvulling op het OER volstaat om de door de Commissie gevraagde essentiële milieu-informatie beschikbaar te stellen. Doel van dit addendum is dan ook om de gemeenteraad van Land van Cuijk bij vaststelling van de omgevingsvisie extra inzicht te geven met betrekking tot de omgevings- en milieu-informatie. Het oorspronkelijke OER, in samenhang met deze aanvulling, biedt beslisinformatie om het milieubelang volwaardig te betrekken bij de besluitvorming over de Omgevingsvisie Land van Cuijk 2050.

1.2 Toetsingsadvies van de Commissie mer

De Commissie mer is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het OER. De Commissie stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Deze werkgroep stelt een toetsingsadvies op waarin zij een oordeel velt over de juistheid en volledigheid van de milieu-informatie in het OER. Ten aanzien van het OER Omgevingsvisie Land van Cuijk heeft de Commissie mer het volgende advies:

Het OER is gestructureerd, met een duidelijke opbouw en heldere taal. De samenvatting is goed. Daarnaast zijn de verschillende ambities in deelgebieden van Land van Cuijk op hoofdlijnen beschouwd, maar met voldoende detail voor een besluit over de omgevingsvisie. Dit geeft een goede basis voor de uitwerking van de omgevingsvisie in programma's.

Het OER maakt duidelijk dat aan het rapport een lang, zorgvuldig en consistent proces vooraf gegaan is. De verschillende onderliggende stukken bouwen logisch op elkaar voort. Het instrument milieueffectrapportage is goed ingezet: bevindingen van de leefomgevingsfoto en de beoordeling van de drie perspectieven hebben invloed gehad op de omgevingsvisie. Positief is dat de gemeente drie onderscheidende toekomstperspectieven heeft uitgewerkt. De foto van de leefomgeving bevat veel data, goede kaarten en gebiedsgerichte analyses en maakt voor veel thema's goed duidelijk welke knelpunten bestaan.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het OER desondanks dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de omgevingsvisie Land van Cuijk 2050. Het gaat om de volgende punten:

- *Milieudruk agrarische sector grotendeels buiten beeld. De aanzienlijke milieudruk van de agrarische sector, die een groot deel van het grondgebied van Land van Cuijk beslaat, is te beperkt in beeld gebracht. Belangrijke milieu-informatie ontbreekt op de thema's bodemkwaliteit, circulariteit, klimaat en kwaliteit en beschikbaarheid van grondwater. Vul de beoordeling hierop aan. Breng, op basis van de analyses, in beeld in hoeverre beleid nodig is om met geconstateerde milieuknelpunten om te gaan. Gebruik als input hiervoor de bestaande gemeentelijke 'Visie vitaal landelijk gebied'.*
- *Duurzame opwek voorzien, maar niet beoordeeld. In de ontwerp-omgevingsvisie staan zoekgebieden voor windenergie en voor (natuurinclusieve) zonnevelden langs de A73. Opwek van windenergie en zonne-energie kan aanzienlijke gevolgen hebben voor bijvoorbeeld het landschap, de natuur en (bij*

[1] Online te vinden op https://www.commissiemer.nl/advies/omgevingsvisie-gemeente-land-van-cuijk/

windenergie) de volksgezondheid. Deze effecten zijn op sommige plekken in het OER in algemene zin benoemd, maar niet inhoudelijk en locatiespecifiek in beeld gebracht. Ook ontbreekt de onderbouwing vanuit milieuperspectief hoe specifiek tot deze zoekgebieden is gekomen en niet tot andere.

- *Wijze van monitoring niet uitgewerkt. Het OER gaat niet in op de wijze waarop monitoring van milieuaspecten en beleidsambities zal of kan worden ingezet. Monitoring is juist een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus, omdat dit input levert voor de gemeente om waar nodig bij te sturen.*

Met dit addendum is aan bovenstaand advies tegemoetgekomen. In de volgende paragraaf is beschreven welke informatie in dit addendum is opgenomen.

Het proces
Het OER en dit addendum kunnen als overdrachtsdocumenten voor een nieuwe gemeenteraad gezien worden. Het is daarom belangrijk om het proces dat gemeente en Commissie mer doorlopen hebben te schetsen. Deze stappen zijn genomen:

- De ontwerp-omgevingsvisie en het OER hebben van 6 oktober tot en met 16 november 2025 ter inzage gelegen.
- Op 26 november 2025 vonden het startgesprek en het locatiebezoek plaats. De werkgroep van de Commissie mer is naar het gemeentehuis in Boxmeer gekomen en heeft na een verduidelijkingsoverleg een ronde door de gemeente gemaakt. Vanuit de gemeente was een ambtelijke en bestuurlijke afvaardiging aanwezig. Ook de opsteller van het OER (Antea Group) was aanwezig.
- Op 7 januari 2026 vond het adviesgesprek plaats tussen Commissie mer, gemeente, Antea Group en Bureau UUM (ondersteuning omgevingsvisie). In dit overleg heeft de Commissie het conceptadvies toegelicht. Het advies werd op 14 januari 2026 definitief gemaakt.
- Naar aanleiding van het advies heeft Antea Group, in overleg met de gemeente, dit addendum opgesteld. Hierbij is geconcludeerd dat dit addendum en het advies van de Commissie mer niet tot wijzigingen van de omgevingsvisie leiden.

1.3 Leeswijzer

In het vervolg van dit addendum is op de drie punten van de Commissie ingegaan. Er is afgesloten met een blik op de verdere uitwerking:

- hoofdstuk 2: milieudruk agrarische sector;
- hoofdstuk 3: duurzame energieopwekking;
- hoofdstuk 4: wijze van monitoring;
- hoofdstuk 5: verdere uitwerking.

2. Milieudruk agrarische sector

De Commissie mer constateert dat de milieudruk van de agrarische sector in het OER onvoldoende integraal en volledig in beeld is gebracht. De Commissie adviseert om in het addendum expliciet in te gaan op het ruimtegebruik en de milieudruk van de agrarische sector.

Dit hoofdstuk bevat informatie over de gevolgen van de agrarische sector voor de milieusituatie. Daarbij is uitgebreid naar verschillende aspecten gekeken:

- Agrarische geurhinder
- Schone lucht
- Stikstof
- Bestrijdingsmiddelen

Aansluitend bij het advies van de Commissie wordt ook ingegaan op twee andere aspecten:

- Agrarische circulariteit
- Water en bodem bij agrarische druk

Deze twee aspecten zijn lastiger met openbare data inzichtelijk te maken. Het zijn aspecten waar de gemeente wél al mee bezig is; dat levert een bijdrage aan de gezondheid van de inwoners van het Land van Cuijk. Om deze reden zijn deze aspecten beknopter en vooral kwalitatief beoordeeld.

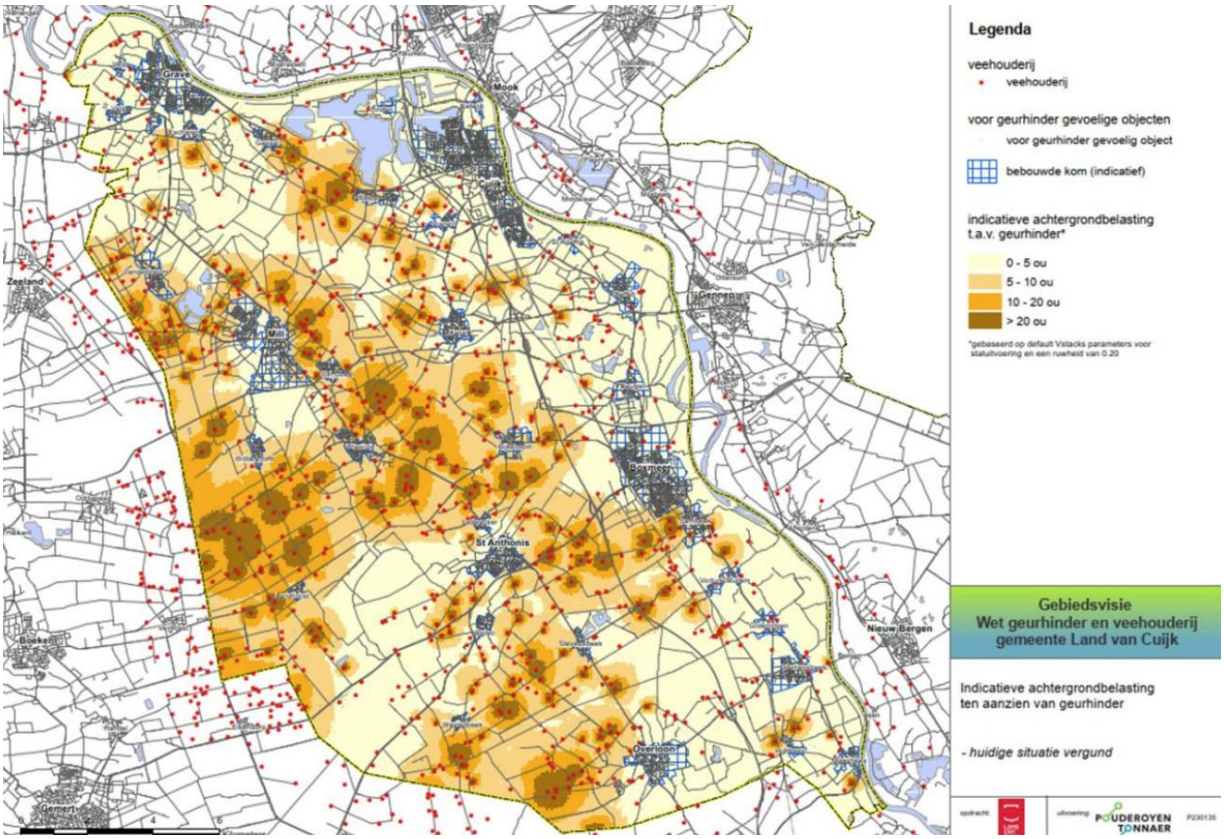
In dit hoofdstuk is, net als in het OER, eerst ingegaan op de referentiesituatie. Vervolgens is kort op de drie toekomstperspectieven ingegaan. Het hoofdstuk is afgesloten met een beoordeling van de agrarische druk in de ontwerp-omgevingsvisie.

2.1 Referentiesituatie

Agrarische geurhinder

In de gemeente Land van Cuijk is geurhinder een relevant milieuthema vanwege de aanwezigheid van veehouderijen. De gemeente kent in veel delen van het buitengebied van oudsher een sterke agrarische structuur. Hierdoor liggen op verschillende plaatsen veehouderijen en woningen relatief dicht bij elkaar.

Binnen de gemeente komen gebieden voor met een hogere geurbelasting, waar meerdere veehouderijen in elkaars nabijheid zijn gevestigd. Dat is vooral het geval in de Peelkern en Peelzoom. In deze gebieden kan de geurbelasting structureel hoger zijn dan in andere delen van de gemeente. De gemeente heeft deze situaties in beeld gebracht.

Figuur 2-1: Indicatieve geurbelasting (achtergrondbelasting) t.g.v. de vergunde geuremissie uit stallen van veehouderijen (bron: gebiedsvisie geurhinder en veehouderij Land van Cuijk, 2024; koepelnotitie aanpak overbelaste situaties veehouderijen)

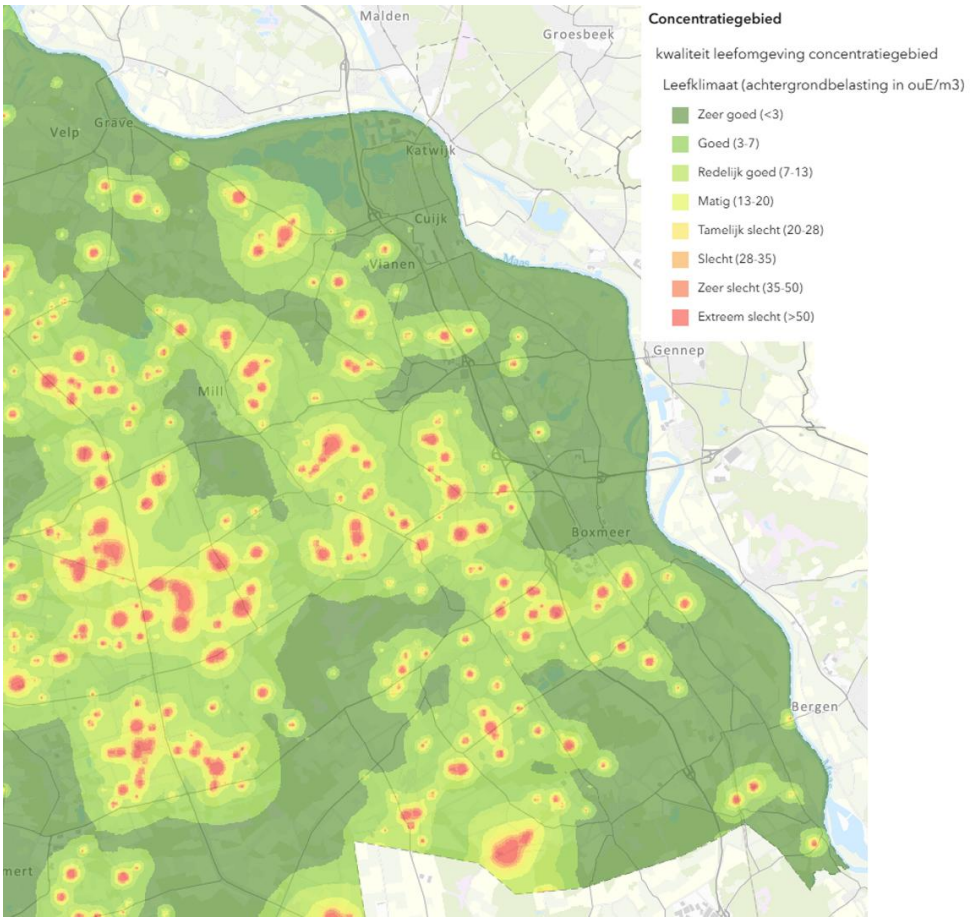
Deze overbelaste situaties zijn grotendeels historisch gegroeid. Ze zijn het gevolg van de bestaande combinatie van veehouderijen en woningen, waarbij functies in het verleden dichter bij elkaar zijn gekomen (o.a. door gestopte veehouderijen, terwijl de woning in gebruik bleef). De huidige geurbelasting is daardoor niet altijd het resultaat van recente ontwikkelingen, maar van een langdurige ruimtelijke ontwikkeling.

In 2024 is de verordening geurhinder en veehouderij Land van Cuijk vastgesteld. Hier hoort ook een gedetailleerde normenkaart bij, op basis van het schema in tabel 1. De gemeente maakt onderscheid tussen verschillende gebieden waarvoor verschillende geurnormen gelden. Dit betekent dat de toelaatbare geurbelasting per gebied kan verschillen. In gebieden met een hogere concentratie veehouderijen wordt in de praktijk vaker een hogere geurbelasting ervaren dan in meer gemengde of stedelijke gebieden.

Tabel 1: Voorgrondnormen per deelgebied (bron: verordening geurhinder en veehouderij Land van Cuijk 2024)

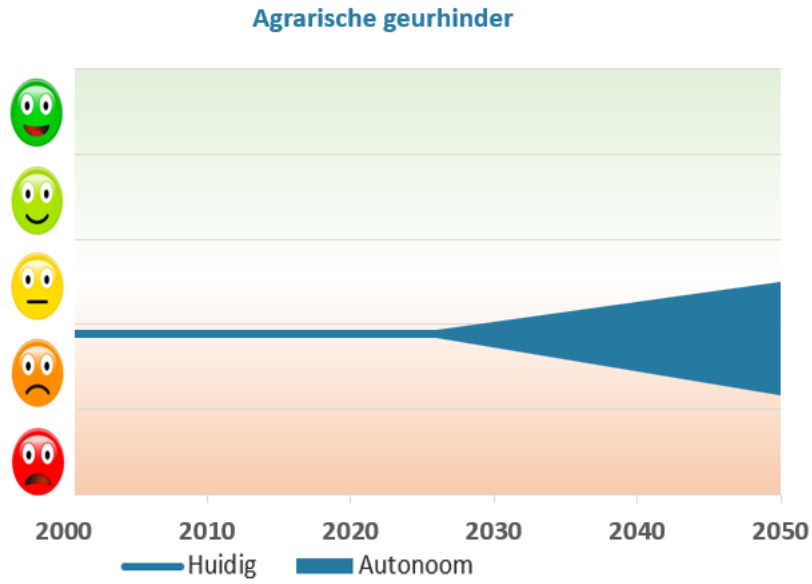
Deelgebied	Voorgrondnorm [in odour units, Ou/m^3, 98-percentiel]
A: Bebouwde kom – wonen	2,0
B: Bebouwde kom – bedrijventerrein, exclusief bedrijventerrein Laarakker	8,0
C: Buitengebied: Gebied beperkingen veehouderij/kernrandzones/zoekgebied verstedelijking, exclusief zoekgebied verstedelijking Laarakker	5,0
D: Overig buitengebied, zoekgebied verstedelijking Laarakker	8,0
E: Bebouwde kom – plangebied wonen	4,0
F: Bebouwde kom – bedrijventerrein Laarakker	14,0
G: Voormalig LOG-gebieden	10,0

Op Figuur 2-2 is de kwaliteit van de leefomgeving als gevolg van de achtergrondbelasting in kaart gebracht. Ook hierop is te zien dat met name de Peelkern en (in mindere mate) de Peelzoom belast zijn met geurhinder.

Figuur 2-2: Kwaliteit leefomgeving concentratiegebied leefklimaat (achtergrondbelasting in ouE/m³) (bron: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)

Beoordeling referentiesituatie agrarische geurhinder

Schone lucht

De gemeente Land van Cuijk is aangesloten bij het Schone Lucht Akkoord (SLA). Binnen dit akkoord werken Rijk, provincies en gemeenten samen aan verbetering van de luchtkwaliteit met het oog op gezondheidswinst. De leefomgevingsfoto beschrijft hier uitsluitend de huidige situatie in de gemeente.

Land van Cuijk ligt in Noordoost-Brabant, een regio waar de luchtkwaliteit gemiddeld minder gunstig is dan in delen van Noord-Nederland. Binnen Brabant is de luchtkwaliteit in Land van Cuijk over het algemeen beter dan in de grote stedelijke gebieden, maar minder gunstig dan in delen van West-Brabant. De ligging nabij rijkswegen (zoals A73 en A77) en de aanwezigheid van landbouw en bedrijvigheid beïnvloeden lokaal de blootstelling.

Belangrijkste stoffen

In het kader van het SLA wordt met name gekeken naar:

- Fijnstof PM_{10}
- Fijnstof $PM_{2,5}$
- Stikstofdioxide (NO_2)

Deze stoffen zijn relevant vanwege de negatieve gezondheidseffecten, onder andere op de luchtwegen, hart- en vaatstelsel en longfunctie.

Huidige luchtkwaliteit in Land van Cuijk

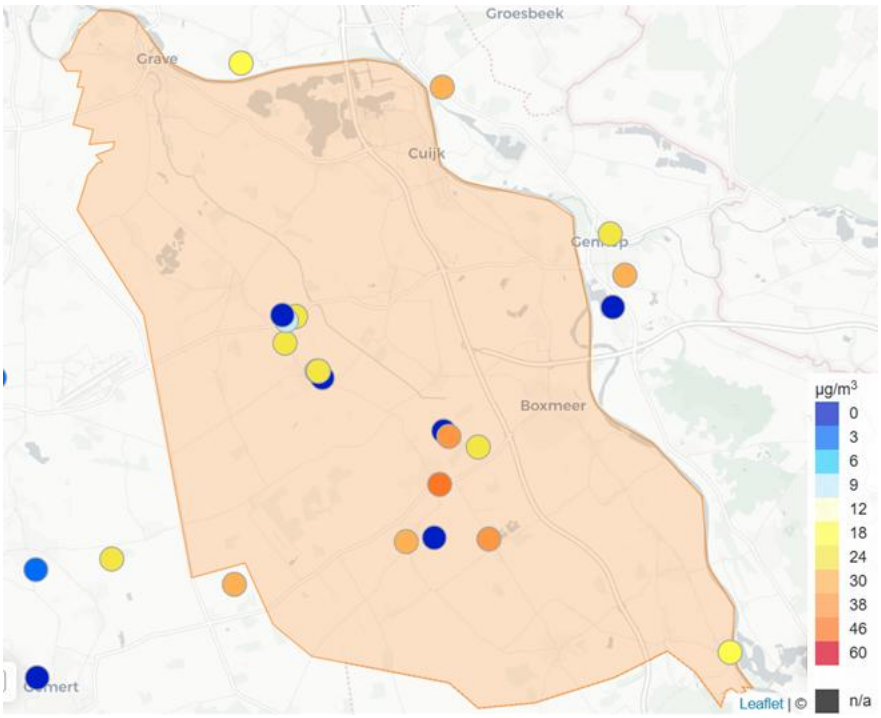
Voor het in beeld brengen van de actuele luchtkwaliteit in de gemeente Land van Cuijk is gebruikgemaakt van gegevens uit het Samen Meten-dataportaal van het RIVM. Hieronder is een overzicht opgenomen van de beschikbare meetgegevens:

PM_{10} (fijnstof, grovere fractie)

De fijnstofconcentraties in Land van Cuijk zijn lager dan in grote steden, maar hoger dan in delen van West-Brabant. Landbouw, industrie en verkeer leveren een belangrijke bijdrage:

- Aantal sensoren/meetpunten: 16
- Meetwaarde sensoren: 23 µg/m³
- Meetwaarde Luchtmeetnet: 29 µg/m³

Op Figuur 2-3 zijn de jaargemiddelde achtergrondconcentraties op verschillende meetpunten te zien. De plausibiliteit van de meetpunten met zeer lage (donkerblauwe) waarden is klein. Een waarde van 0 is ook niet aannemelijk. De validiteit van de hogere waarden is volgens het RIVM over het algemeen groter. Deze waarden liggen onder de Europese jaargemiddelde grenswaarde (40 µg/m³), maar boven de WHO-advieswaarde (15 µg/m³).

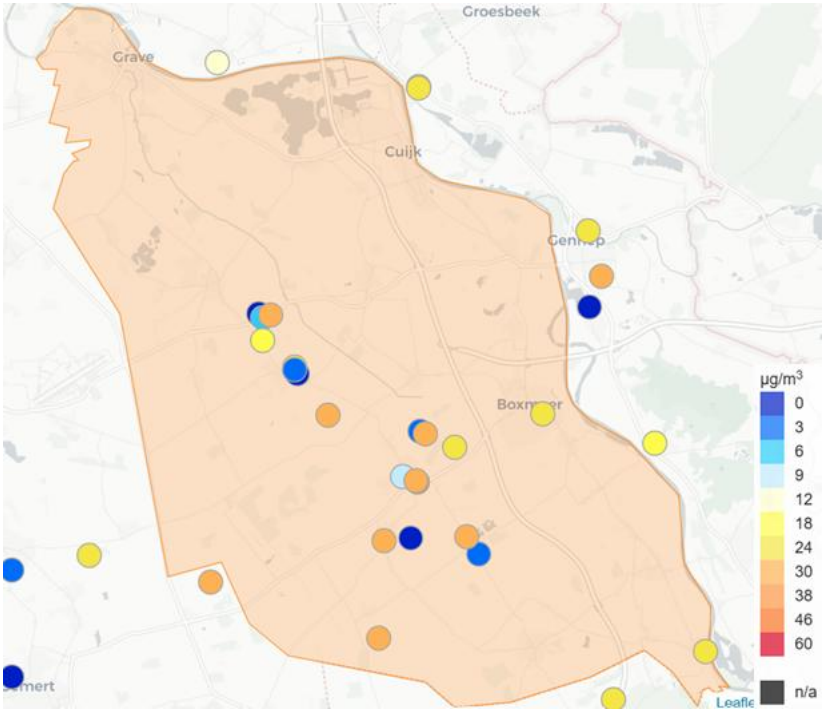
Figuur 2-3 PM_{10} (bron: RIVM Samen meten)

$PM_{2,5}$ (fijnstof, fijne fractie)

PM2,5 is vooral relevant vanwege de diepere indringing in het lichaam. In de regio is houtstook in woningen een bron, naast verkeer en secundaire fijnstofvorming.

- Aantal sensoren/meetpunten: 22
- Meetwaarde sensoren: 21 µg/m³
- Meetwaarde Luchtmeetnet: 21 µg/m³

Op Figuur 2-4 is houtstook (ter plaatse van de grote concentraties van woningen) echter lastig te herkennen. Deze waarden liggen onder de Europese grenswaarde (25 µg/m³), maar duidelijk boven de WHO-advieswaarde (5 µg/m³).

Figuur 2-4 $PM_{2,5}$ (bron: RIVM Samen meten)

NO_2 (stikstofdioxide)

De jaargemiddelde concentraties in Land van Cuijk zijn relatief laag in vergelijking met stedelijke gebieden. De hoogste waarden treden op langs en nabij de rijkswegen (met name A73 en A77) en in de kernen Cuijk en Boxmeer.

Volgens het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit ligt de jaargemiddelde NO_2-concentratie rond 10 µg/m³. Dit ligt ruim onder de Europese grenswaarde (40 µg/m³), maar boven de aangescherpte WHO-advieswaarde (10 µg/m³).

In onderstaande tabel is het totaaloverzicht weergegeven:

Component	Aantal sensoren	Meetwaarde sensoren (µg/m³)	Meetwaarde Luchtmeetnet (µg/m³)
PM10	16	23	29
PM25	22	21	21
NO2	0	n/a	10

Figuur 2-5 Luchtkwaliteit Land van Cuijk (bron: RIVM, https://samenmeten.rivm.nl/dataportaal/)

Ruimtelijke verschillen binnen de gemeente

Uit de regionale analyses (GGD/RIVM) blijkt dat binnen de gemeente Land van Cuijk ruimtelijke verschillen in luchtkwaliteit aanwezig zijn. De blootstelling aan stikstofdioxide (NO_2) is groter aan de oostzijde van de

gemeente, waar onder andere de A73, A77, Boxmeer en Cuijk zijn gelegen. Dit hangt samen met de aanwezigheid van rijkswegen en verkeersintensiteit. Het autoverkeer speelt hierbij namelijk een grotere rol dan de landbouw.

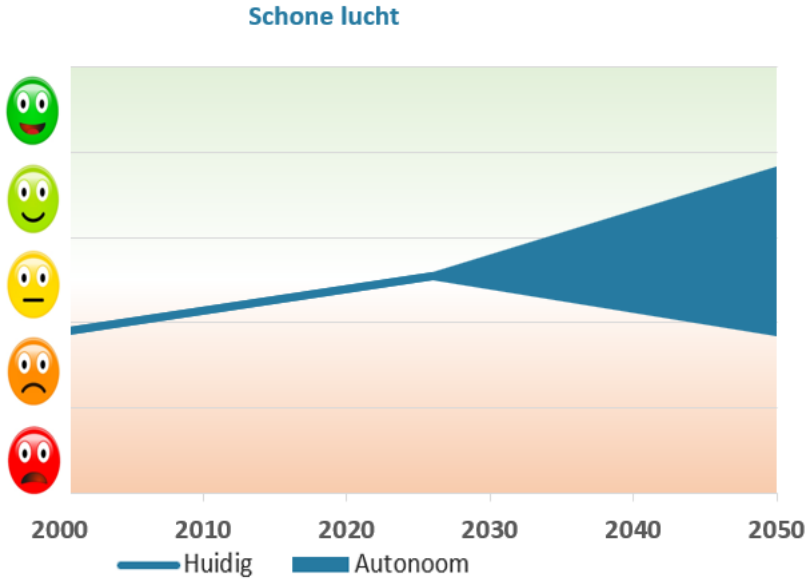
Voor fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) laten de regionale kaarten zien dat de concentraties in Land van Cuijk lager zijn dan in de grote Brabantse steden, maar hoger dan in delen van West-Brabant. In het uitvoeringsprogramma wordt aangegeven dat de landbouw een belangrijke bijdrage levert aan PM_{10} en dat houtstook in woningen een algemene bijdrage levert aan $PM_{2,5}$ in de regio Noordoost-Brabant, waaronder Land van Cuijk.

Conclusie referentiesituatie
De huidige luchtkwaliteit in de gemeente Land van Cuijk voldoet aan de Europese jaargemiddelde grenswaarden voor PM_{10}, $PM_{2,5}$ en NO_2. Dit blijkt uit regionale analyses en uit de beschikbare meetgegevens.

In het uitvoeringsprogramma is opgenomen dat in Brabant, en daarmee ook in Land van Cuijk, niet wordt voldaan aan de WHO-advieswaarden voor PM_{10}, $PM_{2,5}$ en NO_2.

Component	Aantal sensoren	Meetwaarde sensoren (µg/m³)	Meetwaarde Luchtmeetnet (µg/m³)
PM10	16	23	29
PM25	22	21	21
NO2	0	n/a	10

Beoordeling referentiesituatie schone lucht

Stikstof
Stikstof is een natuurlijk gas, maar stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH_3) uit verkeer, industrie en landbouw kunnen via depositie kwetsbare natuur verstoren. In (en direct buiten) de gemeente Land van Cuijk liggen verschillende Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitats, zoals stroomdalgraslanden, heide, bossen en vennen. Te hoge stikstofdepositie kan zeldzame planten en dieren verdringen en bedreigt de instandhouding van deze natuur.

Om dit tegen te gaan is de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering van kracht. Hierbij geldt een toetsingswaarde van 0,00 mol/ha/jaar stikstofdepositie voor veel activiteiten, wat ook ruimtelijke ontwikkelingen in Land van Cuijk beïnvloedt. Provinciale en landelijke maatregelen, zoals de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 2.0 en de regelingen voor piekbelasters (LBV en LBV-plus), dragen bij aan het

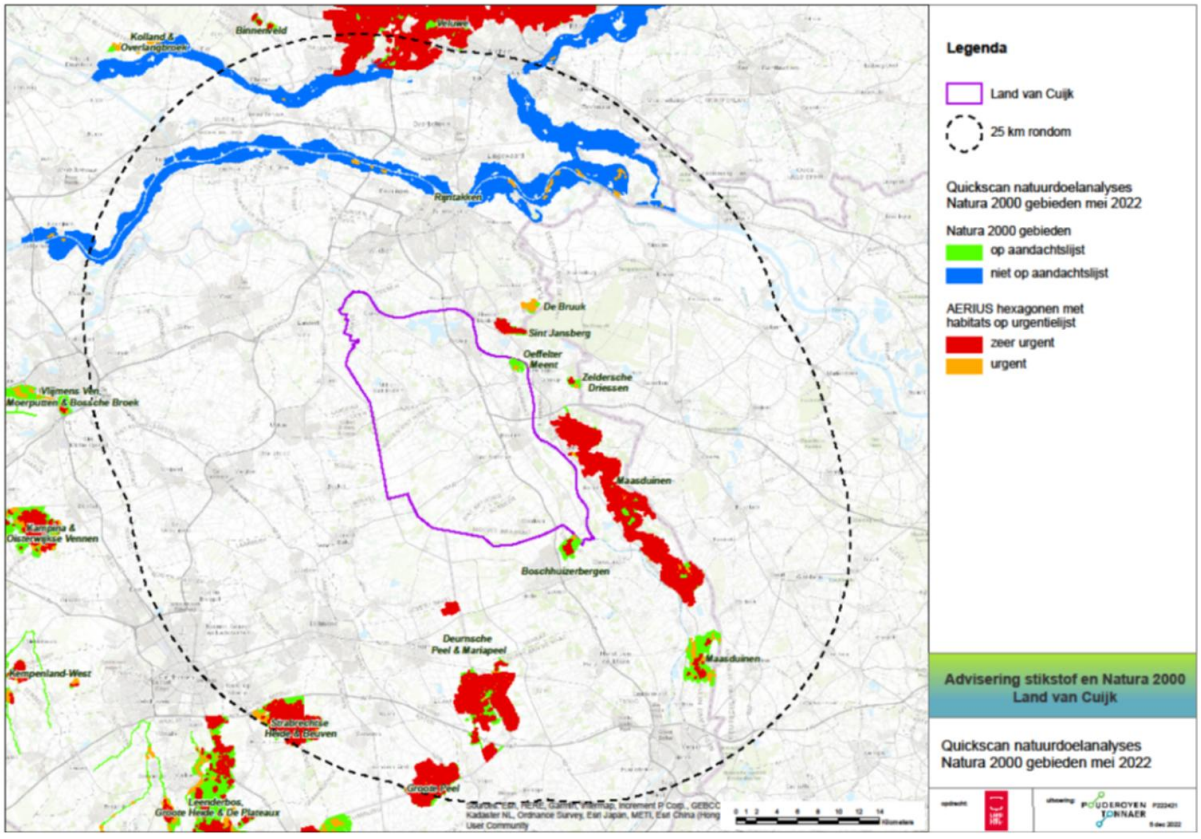
verminderen van stikstofdepositie. Ook lokale ondernemers maken hier gebruik van, waarmee de gemeente bijdraagt aan het herstel van stikstofgevoelige natuur.

Natura 2000-gebieden en stikstofdruk

In en nabij de gemeente Land van Cuijk liggen de Natura 2000-gebieden De Bruuk, Sint Jansberg, Oeffelter Meent, Zeldersche Driessen, Maasduinen en Boschhuizerbergen. Voor deze gebieden geldt dat een groot deel van de stikstofgevoelige habitattypen structureel wordt blootgesteld aan een stikstofdepositie boven de Kritische Depositiewaarde (KDW).

In de meeste Natura 2000-gebieden is sprake van een beperkte tot zeer beperkte milieuruimte. Met name in de Sint Jansberg, Maasduinen en Boschhuizerbergen is stikstof een dominante drukfactor. In deze gebieden ligt slechts een klein deel van de habitats onder de KDW, ook in de prognoses richting 2030 en 2040. Dit betekent dat de instandhoudingsdoelstellingen hier onder druk staan en dat aanvullende stikstofreductie noodzakelijk blijft om natuurherstel mogelijk te maken.

Voor Oeffelter Meent geldt een gunstiger situatie: hier liggen de meeste stikstofgevoelige habitats onder de KDW. Hierdoor is de verwachting dat de wettelijke omgevingswaarden voor stikstof hier beter haalbaar zijn dan in de andere gebieden.

Figuur 2-6: Quickscan natuurdoelanalyses Natura 2000-gebieden (mei 2022)

Effectiviteit van herstelmaatregelen

In de natuurdoelanalyses (NDA's) is beoordeeld in hoeverre met de huidige en voorgenomen herstelmaatregelen de instandhoudingsdoelen haalbaar zijn. In diverse gebieden dragen hydrologische maatregelen, aangepast beheer en versterking van ecologische samenhang bij aan het verbeteren van de natuurkwaliteit en het vergroten van de weerbaarheid tegen stikstofbelasting.

Tegelijkertijd blijkt uit de analyses dat in meerdere gebieden, met name in de Boschhuizerbergen, Maasduinen en delen van de Sint Jansberg, herstelmaatregelen alleen onvoldoende zijn zolang de stikstofdepositie structureel te hoog blijft. In deze gebieden kunnen beheermaatregelen vooral verslechtering tegengaan, maar is duurzaam herstel pas mogelijk bij verdere afname van de stikstofbelasting.

Mate van stikstof(over)belasting en prognoses

De stikstofbelasting in en rondom de gemeente wordt gemonitord via AERIUS Monitor, dat inzicht geeft in zowel actuele depositie als prognoses voor 2025 en 2030. De berekeningen zijn gebaseerd op modeldata, aangevuld met meetgegevens, en periodiek geactualiseerd. De prognoses zijn gebaseerd op vaststaand beleid, waaronder het Klimaatakkoord, zonder aanvullend stikstofbeleid mee te nemen.

Uit de analyses blijkt dat in de meeste Natura 2000-gebieden slechts een klein deel van de stikstofgevoelige habitats onder de Kritische Depositiewaarde (KDW) ligt:

- De Bruuk: 7%–10% van de habitats ligt onder de KDW; overbelasting betreft vooral lichte overschrijding (70 mol/ha/jaar tot minder dan 2× KDW).
- Sint Jansberg: 2%–11%
- Zeldersche Driessen: 12%–35%
- Maasduinen: 1%–10%
- Boschhuizerbergen: 0%–33%

Voor de landelijke omgevingswaarden gelden minimaal 40%, 50% en 74% van alle stikstofgevoelige habitats onder de KDW in 2025, 2030 en 2035. Voor De Bruuk en de overige gebieden geldt dat deze waarden op korte en middellange termijn waarschijnlijk niet gehaald worden.

Milieuruimte binnen de gemeente Land van Cuijk

Naast de effecten op Natura 2000-gebieden is ook gekeken naar de beschikbare stikstofruimte binnen de gemeentegrenzen. Op basis van stikstofruimtekaarten is per locatie inzichtelijk gemaakt hoeveel NO_x- en NH_3-emissie maximaal mogelijk is zonder dat dit leidt tot een (afgeronde) toename van depositie op nabijgelegen Natura 2000-hexagonen.

De beschikbare milieuruimte verschilt sterk binnen de gemeente. Voor NO_x varieert deze indicatief van circa 10 kg tot 500 kg per kilometergrid, terwijl voor NH_3 de bandbreedte globaal ligt tussen circa 1 kg en 50 kg. Deze verschillen hangen samen met de afstand tot Natura 2000-gebieden en met de mate waarin deze gebieden reeds stikstofbelast zijn.

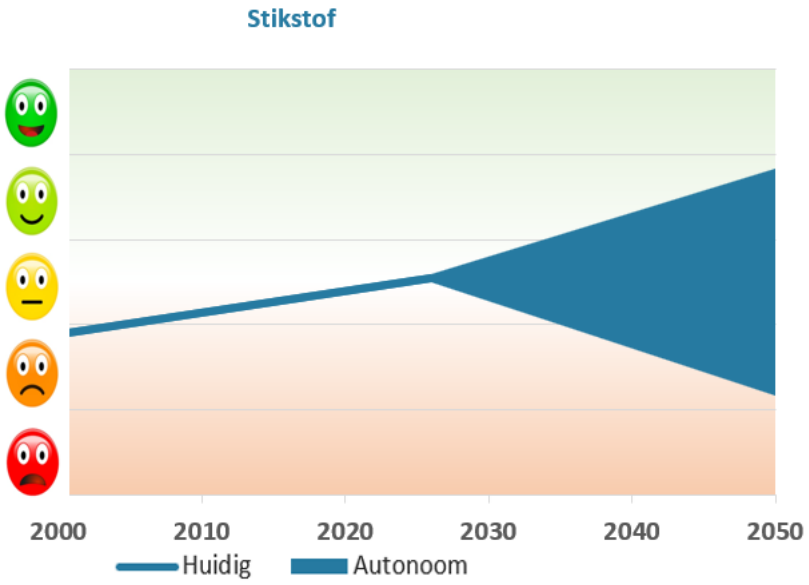
In delen van de gemeente die invloed hebben op sterk overbelaste Natura 2000-gebieden (zoals Sint Jansberg en Maasduinen) is de beschikbare milieuruimte beperkt, wat leidt tot weinig ontwikkelruimte voor nieuwe activiteiten met stikstofemissies. In gebieden die vooral invloed hebben op minder overbelaste Natura 2000-gebieden (zoals Oeffelter Meent) is sprake van relatief meer milieuruimte en daarmee meer ontwikkelpotentieel.

Betekenis voor ruimtelijke ontwikkeling

De stikstofproblematiek vormt een belangrijke randvoorwaarde voor toekomstige ruimtelijke en economische ontwikkelingen in de gemeente Land van Cuijk. De beperkte milieuruimte in grote delen van de gemeente betekent dat nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig moeten worden afgewogen en waar nodig gepaard moeten gaan met stikstofreducerende maatregelen.

De stikstofruimtekaarten bieden daarbij strategisch inzicht in locaties waar ontwikkelingen vanuit stikstofoogpunt meer of minder kansrijk zijn. Hiermee kan de gemeente gericht sturen op een evenwichtige ontwikkeling, waarbij ruimte wordt geboden aan maatschappelijke en economische functies, terwijl tegelijkertijd wordt bijgedragen aan natuurherstel en het behalen van de wettelijke stikstofdoelstellingen.

Beoordeling referentiesituatie stikstof

Bestrijdingsmiddelen
In de gemeente Land van Cuijk zijn agrarische percelen aanwezig waar het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is toegestaan. Bij het gebruik van deze middelen kan drift optreden, waarbij kleine hoeveelheden van de middelen buiten het agrarische perceel terechtkomen. Om de impact hiervan te beperken, wordt in de ruimtelijke afweging uitgegaan van een spuitzone. De standaardafstand die daarbij wordt gehanteerd is 50 meter. Deze afstand is een vuistregel vanuit de rechtspraak; er is geen eenduidige landelijke wetgeving die deze afstand vastlegt.

Als gevoelige functies in het kader van spuitzonering worden activiteiten met langdurig verblijf aangemerkt, zoals wonen (inclusief tuin), verblijfsrecreatie en functies met gevoelige groepen, zoals kinderen of zorgbehoevenden. Bij nieuwe situaties waarbij wordt afgeweken van het omgevingsplan, is een onderbouwing van de gevolgen van spuitzones voor gevoelige functies noodzakelijk in het kader van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

In bestaande situaties kan het voorkomen dat woningen of andere gevoelige functies op minder dan 50 meter van agrarische percelen liggen. Dit wordt niet als een overtreding beschouwd, mits in het omgevingsplan geen spuitzone is vastgelegd. In dat geval wordt aangenomen dat bij de vaststelling van het bestemmingsplan of omgevingsplan al is uitgegaan van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Daarnaast zijn er percelen waarop geen gebruik wordt gemaakt van chemische gewasbeschermingsmiddelen, zoals permanent grasland, dierenweides, percelen met landschapselementen of natuurinrichting. In deze gevallen is er geen sprake van spuitzonering, mits kan worden aangetoond dat het perceel al langere tijd op deze wijze in gebruik is en het niet aannemelijk is dat dit in de (voorzienbare) toekomst zal wijzigen.

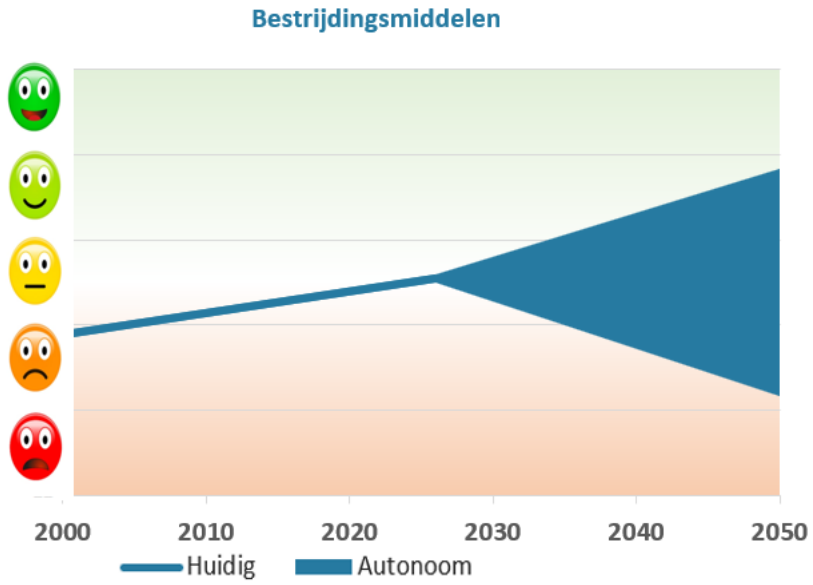
Afwegingskader
De gemeente hanteert bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen de 50 meter spuitzone een vaste voorkeursvolgorde:

- Borgen van 50 meter binnen het eigen plan: Het plan wordt zo ingericht dat gevoelige functies buiten de 50 meter zone worden gerealiseerd.
- Borgen van 50 meter op het agrarisch perceel: De afstand wordt planologisch vastgelegd op het akkerbouwperceel, zodat binnen deze zone geen chemische gewasbeschermingsmiddelen meer mogen worden toegepast.
- Verkleinen van de afstand met een locatiespecifieke toelichting: De afstand van 50 meter kan worden verkleind op basis van een zeer gedegen locatiespecifieke toelichting en maatregelen. Er is geen

algemeen geaccepteerde onderzoeks- of rekenmethode. Deze optie brengt juridisch risico met zich mee.

- Geen doorgang van het plan: Indien geen van bovenstaande opties haalbaar is, kan het plan geen doorgang vinden omdat een evenwichtige toedeling van functies aan locaties niet kan worden geborgd.

Beoordeling referentiesituatie bestrijdingsmiddelen

Agrarische circulariteit

De gemeente Land van Cuijk kent een sterke en diverse agrarische sector die economisch van groot belang is, maar die in de huidige situatie grotendeels nog lineair is georganiseerd. Veel agrarische bedrijven zijn afhankelijk van de aanvoer van externe grondstoffen, zoals veevoer en kunstmest, terwijl mest en andere reststromen niet altijd binnen het eigen bedrijf of de regio kunnen worden benut. Hoewel op verschillende bedrijven al stappen worden gezet richting kringlooplandbouw, bijvoorbeeld door verbeterde omgang met mest en voer, mestvergisting, het combineren van gewas- en dierlijke productie en het toepassen van nieuwe stal- en teeltconcepten – zijn deze vormen van circulariteit nog niet de norm en blijven kringlopen vaak deels open .

Tegelijkertijd leidt de huidige landbouwpraktijk tot druk op bodem, waterkwaliteit en biodiversiteit, wat in de visie Vitaal Landelijk Gebied (2025-2040) expliciet wordt benoemd als aanleiding voor verandering. Vanuit deze uitgangssituatie zet de gemeente in op een versnelling van agrarische circulariteit door het sluiten van kringlopen op bedrijfs- en regionaal niveau, het verminderen van de afhankelijkheid van externe inputs en het stimuleren van kringlooplandbouw, biobased en natte teelten en multifunctionele bedrijfssystemen waarin voedselproductie, energieopwek en waterbeheer worden gecombineerd. Met deze gebiedsgerichte aanpak wil Land van Cuijk toewerken naar een economisch sterke, toekomstbestendige landbouw die beter in balans is met natuur, klimaat en leefomgeving.

Water en bodem bij agrarische druk

In de gemeente Land van Cuijk staan water- en bodemsystemen steeds sterker onder druk, mede als gevolg van de wijze waarop het agrarisch gebruik en het watersysteem in het verleden zijn ingericht. Het huidige watersysteem is efficiënt en sterk gericht op snelle afvoer van water, zodat agrarische gronden vroeg in het seizoen bewerkbaar zijn. Onder veranderende klimaatomstandigheden, met langere perioden van droogte en extremere neerslag, blijkt dit systeem echter kwetsbaar. Intensief gebruik van grondwater voor beregening leidt in verschillende gebieden tot dalende grondwaterstanden, verdroging van landbouw- en natuurgronden en een afname van de sponswerking van de bodem. Deze ontwikkelingen hebben negatieve effecten op de bodemkwaliteit, de waterbeschikbaarheid en de ecologische kwaliteit van het landelijk gebied.

Vanuit deze constatering kiest de gemeente er in haar visie voor om water en bodem leidend te maken voor toekomstige agrarische ontwikkeling. Dit betekent dat het water- en bodemsysteem bepalend wordt voor het

type landgebruik en de aard van de agrarische bedrijfsvoering, en dat in sommige gebieden verhoging van de grondwaterstand en aanpassing van het agrarisch gebruik noodzakelijk is. Door in te zetten op water vasthouden in natte perioden, risico-afgewogen grondgebruik en gebiedsgerichte keuzes, wil Land van Cuijk de agrarische druk op water en bodem verminderen en toewerken naar een toekomstbestendig landelijk gebied.

2.2 Toekomstperspectieven

2.2.1 Toekomstperspectief 1 – Land van groene innovatie

Geur en luchtkwaliteit

In dit perspectief wordt ingezet op technologische innovatie, emissiearme stalsystemen, precisielandbouw en optimalisatie van voer- en meststromen. Dit kan leiden tot een daling van geurbelasting en emissies van fijnstof (PM_{10}, $PM_{2,5}$) en ammoniak per bedrijf. In gebieden met een hoge concentratie veehouderijen (zoals Peelkern en Peelzoom) blijft de cumulatieve belasting echter mede afhankelijk van de omvang van de veestapel en het aantal bedrijven. Zonder volumevermindering kan de totale achtergrondbelasting relatief hoog blijven.

De agrarische druk op de toekomstperspectieven is hoog over en overall beoordeeld. Beoordeling op aspectniveau is vanwege dit abstractieniveau niet gedaan.

Stikstof

Innovaties kunnen de ammoniakemissie reduceren en daarmee bijdragen aan lagere stikstofdepositie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. De effectiviteit hangt af van de daadwerkelijke emissiereductie in absolute zin. Wanneer schaalvergroting of volumebehoud optreedt, kan het effect op gebiedsniveau beperkt blijven.

Bestrijdingsmiddelen

Precisietechnieken en driftreducerende maatregelen kunnen het gebruik en de verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen beperken. Dit leidt tot een verbetering van de lokale milieukwaliteit, met name bij gevoelige functies.

Agrarische circulariteit

Er ontstaan kansen voor versterking van regionale kringlopen, mestverwerking en koppeling met energieproductie. De mate waarin kringlopen daadwerkelijk sluiten is afhankelijk van schaal en regionale samenwerking.

Water en bodem bij agrarische druk

Efficiënter watergebruik en bodemverbetering via precisielandbouw en innovatieve teeltmethoden kunnen bijdragen aan vermindering van druk op grondwater en nutriëntenverliezen. Het watersysteem zelf is in dit perspectief minder leidend.

Conclusie

In dit perspectief wordt de milieudruk van de agrarische sector verminderd via technologische innovatie en efficiëntere bedrijfsvoering. Emissies van geur, fijnstof en ammoniak kunnen per bedrijf afnemen en ook op het gebied van circulariteit zijn verbeteringen mogelijk. De totale milieubelasting blijft echter ook afhankelijk van de productieomvang, waardoor cumulatieve druk in concentratiegebieden aanwezig kan blijven.

Hierdoor wordt de milieudruk van de agrarische sector voor het perspectief Land van groene innovatie als overwegend positief beoordeeld (+), omdat emissies per bedrijf afnemen, maar de totale belasting mede afhankelijk blijft van de schaal van productie.

2.2.2 Toekomstperspectief 2 – Land van welzijn

Geur en luchtkwaliteit

De nadruk op leefkwaliteit en gezondheid kan leiden tot extensivering, herstructurering of vermindering van intensieve veehouderij in kernrandzones en overbelaste gebieden. Dit kan zowel de voorgrond- als achtergrondbelasting structureel verlagen.

Stikstof
Door volumevermindering of functieverandering in stikstofgevoelige gebieden ontstaat grotere kans op daadwerkelijke daling van depositie op Natura 2000-gebieden. Dit perspectief biedt meer zekerheid op structurele verbetering van natuurcondities.

Bestrijdingsmiddelen
De focus op gezondheid en nabijheid van gevoelige functies kan leiden tot strengere randvoorwaarden en stimulering van natuurinclusieve of extensieve teelten. Dit verkleint risico's voor omwonenden en oppervlaktewater.

Circulariteit
Kringlooplandbouw en multifunctionele systemen kunnen bijdragen aan een verbetering van regionale balans tussen mest, voer en productie.

Water en bodem
Water en bodem worden nadrukkelijk sturend voor ruimtelijke keuzes. In kwetsbare gebieden kan landbouwontwikkeling worden aangepast aan hydrologische randvoorwaarden, wat leidt tot vermindering van verdroging en nutriëntenuitspoeling.

Conclusie
In dit perspectief staat leefkwaliteit centraal en wordt agrarische ontwikkeling sterker afgestemd op gezondheid, natuur en water- en bodemsystemen. Door extensivering en gerichte herstructurering kan de milieudruk op geur, stikstof, water en bodem structureel afnemen, met name in overbelaste gebieden. Hierdoor wordt de milieudruk van de agrarische sector voor het perspectief *Land van welzijn* als zeer positief beoordeeld (++), omdat sprake is van een structurele en gebiedsgerichte vermindering van de totale milieubelasting.

2.2.3 Toekomstperspectief 3 – Land van ontplooiing

Geur en luchtkwaliteit
Door functiemenging en toevoeging van gevoelige functies in het buitengebied kunnen spanningen ontstaan tussen agrarische emissies en leefkwaliteit. Zonder aanvullende sturing blijft de milieubelasting gelijk of kan lokaal toenemen.

Stikstof
De stikstofproblematiek blijft een belangrijke randvoorwaarde. Indien productieomvang behouden blijft en nieuwe economische activiteiten ontstaan, kan de depositiedruk op Natura 2000-gebieden hoog blijven.

Bestrijdingsmiddelen
Door nabijheid van gevoelige functies kunnen aanvullende beperkingen ontstaan, maar zonder expliciete sturing verandert de totale milieudruk beperkt.

Circulariteit
Er zijn kansen voor nieuwe duurzame verdienmodellen (biobased, energie, multifunctioneel landgebruik), maar dit is afhankelijk van individuele keuzes van ondernemers.

Water en bodem
Bij behoud van intensieve productiesystemen blijft de druk op grondwater en bodemkwaliteit aanwezig. Aanpassing vindt vooral plaats wanneer dit economisch of planologisch noodzakelijk is.

Conclusie
In dit perspectief staat ruimte voor ondernemerschap en functiemenging centraal. De milieudruk van de agrarische sector neemt niet vanzelfsprekend af en kan bij behoud of uitbreiding van productieomvang zelfs toenemen. Door de combinatie van agrarische activiteiten met extra functies in het buitengebied kunnen spanningen ontstaan rond geur, stikstof, water, bodem en gezondheid. Zonder aanvullende en gerichte sturing blijft de cumulatieve belasting in concentratiegebieden aanwezig of kan deze lokaal verder oplopen.

Hierdoor wordt de milieudruk van de agrarische sector voor het perspectief Land van ontplooiing als licht negatief beoordeeld (0/-), omdat geen structurele vermindering van de totale milieudruk wordt verwacht en in bepaalde situaties zelfs sprake kan zijn van toename.

2.3 Voorkeursperspectief

Agrarische geurhinder

De ontwerp-Omgevingsvisie onderkent dat geurhinder een structureel aandachtspunt is in met name de Peelkern en Peelzoom, waar sprake is van historisch gegroeide menging van veehouderijen en woonfuncties. Met de vaststelling van de Verordening geurhinder en veehouderij (2024) is een gebiedsgerichte normstelling geïntroduceerd die aansluit bij de bestaande ruimtelijke structuur.

De visie zet in op:

- het voorkomen van nieuwe overbelaste situaties;
- het gebiedsgericht benaderen van knelpunten;
- het stimuleren van transitie naar duurzamere en extensievere vormen van landbouw.

Daarmee draagt de visie bij aan het stabiliseren en op termijn verminderen van geurdruk. De visie bevat echter geen directe generieke reductiedoelstelling voor bestaande overbelaste situaties. Verbetering is daarmee afhankelijk van autonome ontwikkelingen en gebiedsgerichte uitwerking.

Beoordeling voorkeursperspectief agrarische geurhinder

Neutraal tot licht positief. De visie voorkomt toename van geurdruk en biedt richting voor verbetering, maar bevat nog beperkte concrete instrumenten voor actieve sanering van bestaande overbelasting.

Schone lucht

De luchtkwaliteit in Land van Cuijk voldoet aan de Europese grenswaarden, maar niet aan de WHO-advieswaarden. De landbouw levert met name een bijdrage aan PM_{10} (primair en secundair fijnstof via ammoniakemissies).

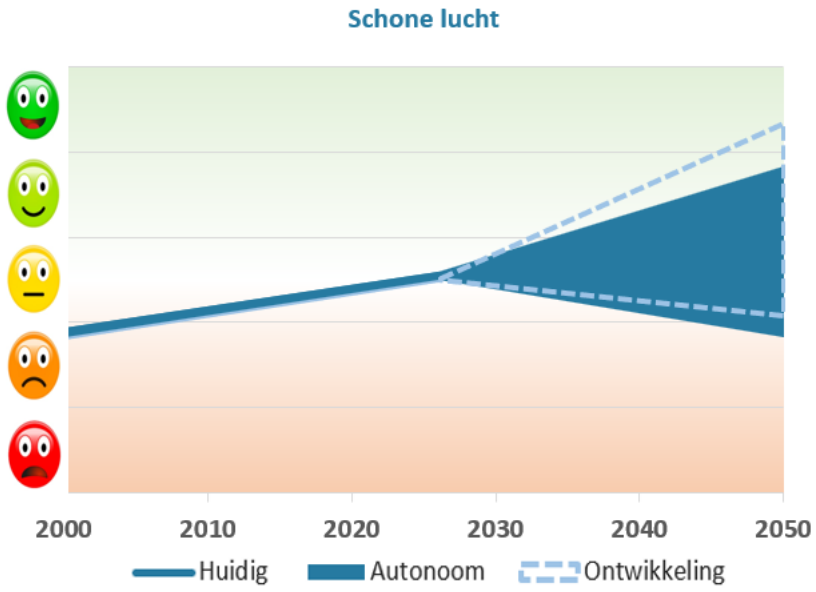
De ontwerp-Omgevingsvisie:

- sluit aan bij het Schone Lucht Akkoord;
- zet in op verduurzaming van de landbouw;
- stimuleert innovatie en emissiereductie;
- koppelt landbouwtransitie aan gezondheidswinst.

De visie erkent daarmee de relatie tussen agrarische emissies en luchtkwaliteit. Concrete emissiereductiedoelen of kwantitatieve ambities zijn echter niet expliciet opgenomen in de visie zelf, maar volgen vooral uit rijks- en provinciaal beleid.

Beoordeling voorkeursperspectief schone lucht

Positief. De visie ondersteunt verbetering van luchtkwaliteit via landbouwtransitie, maar is in belangrijke mate afhankelijk van bovenlokale maatregelen voor substantiële gezondheidswinst.

Stikstof

De referentiesituatie laat zien dat in vrijwel alle omliggende Natura 2000-gebieden (zoals Sint Jansberg, Maasduinen en Boschhuizerbergen) sprake is van structurele overschrijding van de Kritische Depositiewaarde (KDW). De milieuruimte is in grote delen van de gemeente beperkt.

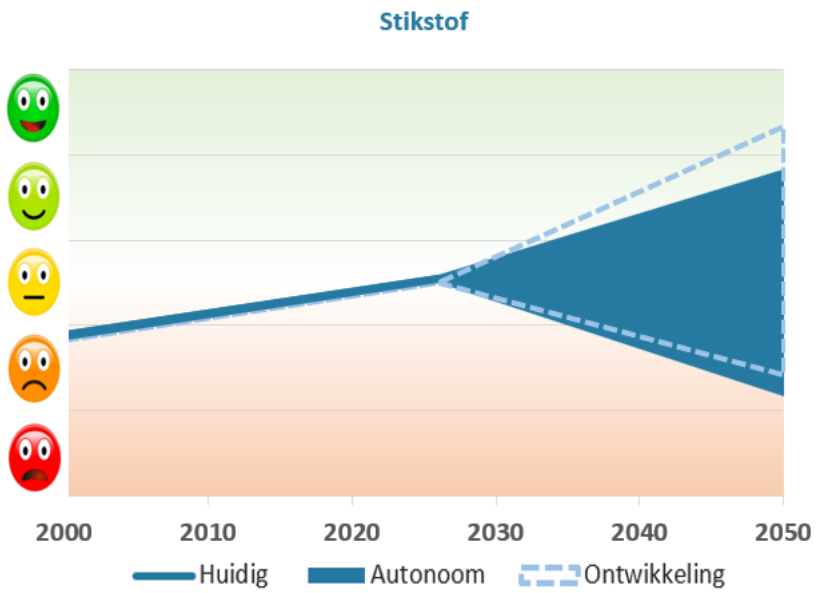
De ontwerp-Omgevingsvisie:

- erkent stikstof als dominante randvoorwaarde;
- zet in op transitie van de landbouw;
- stimuleert deelname aan beëindigings- en innovatieregelingen;
- koppelt gebiedsontwikkeling aan natuurherstel.

Door in te zetten op extensivering, kringlooplandbouw en gebiedsgerichte keuzes kan de visie bijdragen aan structurele stikstofreductie. Tegelijkertijd biedt de visie ruimte aan economische ontwikkeling, wat vraagt om zorgvuldige prioritering en fasering.

Beoordeling voorkeursperspectief stikstof

Positief. De visie sluit aan bij de noodzaak tot structurele stikstofreductie en ondersteunt de transitie van de agrarische sector.

Bestrijdingsmiddelen

De gemeente hanteert een zorgvuldig afwegingskader met een voorkeursvolgorde rondom spuitzones (50 meter als uitgangspunt). Dit biedt duidelijkheid bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

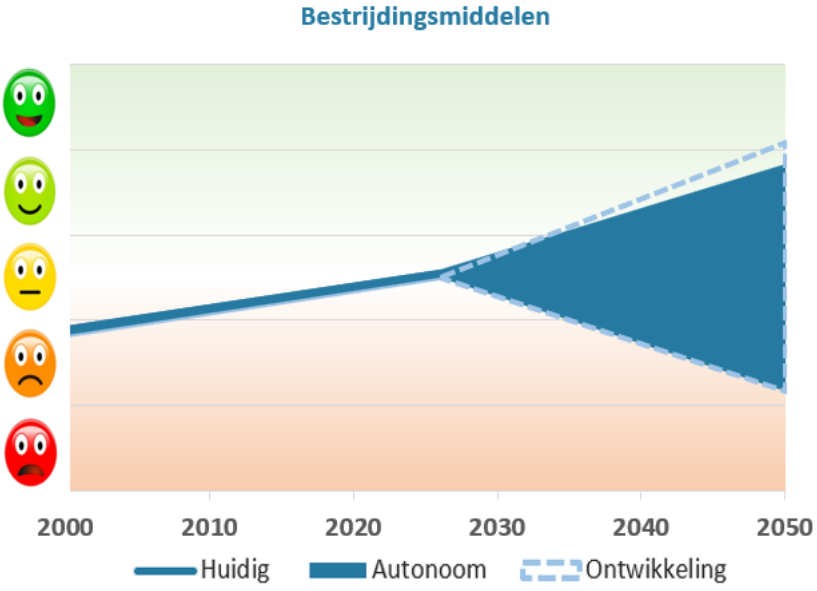
De ontwerp-Omgevingsvisie:

- zet in op verduurzaming van de landbouw;
- stimuleert kringlooplandbouw en natuurinclusieve teelten;
- benoemt vermindering van milieudruk als doel.

De visie bevat echter geen expliciete ambitie om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen gemeentelijk te reduceren. Verbetering van de situatie volgt vooral uit transitie naar andere teeltmethoden.

Beoordeling voorkeursperspectief bestrijdingsmiddelen

Neutraal tot licht positief. Het bestaande afwegingskader voorkomt nieuwe knelpunten, maar actieve vermindering van gebruik is niet expliciet verankerd.

Agrarische circulariteit

De referentiesituatie kenmerkt zich door deels open kringlopen en afhankelijkheid van externe input (voer, kunstmest). De visie zet nadrukkelijk in op:

- het sluiten van kringlopen op bedrijfs- en regionaal niveau;
- de stimulering van kringlooplandbouw;
- biobased en natte teelten;
- multifunctionele landbouw (energie, water, natuur);
- vermindering van externe afhankelijkheid.

Dit betekent een duidelijke koerswijziging ten opzichte van het huidige lineaire systeem. Wanneer deze koers daadwerkelijk wordt gerealiseerd, leidt dit tot vermindering van nutriëntenverliezen, lagere emissies, verbetering van bodemkwaliteit en minder druk op water en natuur.

De visie bevat een integrale en toekomstgerichte benadering die structureel bijdraagt aan vermindering van milieudruk, mits uitgewerkt in concreet beleid en uitvoeringsprogramma's.

Water en bodem bij agrarische druk

De referentiesituatie toont een kwetsbaar watersysteem met verdroging, bodemdaling en afnemende sponswerking. Intensief grondgebruik en beregening versterken deze problematiek. De ontwerp-Omgevingsvisie maakt een fundamentele beleidskeuze door:

- water en bodem leidend te maken voor ruimtelijke ontwikkeling;
- gebiedsgericht te differentiëren;
- verhoging van grondwaterstanden in delen van het gebied mogelijk te maken;
- agrarisch gebruik aan te passen aan het natuurlijke systeem.

Dit betekent een duidelijke omslag van 'water afvoeren' naar 'water vasthouden' en van functie-gestuurd naar systeem-gestuurd landgebruik. Daarmee wordt een structurele basis gelegd voor klimaatadaptatie, natuurherstel en duurzame landbouw.

De visie adresseert een kernoorzaak van milieudruk en kiest voor een goede systeemaanpak die op lange termijn substantieel bijdraagt aan vermindering van agrarische druk op water en bodem.

3. Duurzame energieopwekking

In de ontwerp-omgevingsvisie zijn zoekgebieden opgenomen voor windenergie langs de A73 en voor (natuurinclusieve) zonnevelden. De Commissie stelt vast dat de omgevingseffecten van deze zoekgebieden in het OER niet inhoudelijk en locatiespecifiek zijn onderzocht. Opwekking van wind- en zonne-energie kan echter aanzienlijke gevolgen hebben voor onder andere landschap, natuur, biodiversiteit en – in het geval van windenergie – de volksgezondheid. De Commissie adviseert dit:

- Onderzoek de omgevingseffecten van de zoekgebieden voor windenergie en zonnevelden in het OER inhoudelijk en locatiespecifiek.
- Onderbouw vanuit milieuperspectief hoe specifiek tot deze locaties is gekomen en niet tot andere.

De realisatie van een windpark is mer-plichtig. Zonneparken zijn dat in de regel niet; die kúnnen (als ze een 'voldoende substantieel karakter' hebben) mer-beoordelingsplichtig zijn. Om na te gaan of er in (dit addendum bij) het OER ingegaan kan worden op de plan-MER-plicht bij windenergieopwekking, moet worden bekeken wat er precies in de omgevingsvisie staat.

Wat staat er in de omgevingsvisie?
Dit is er in de omgevingsvisie over wind- en zonne-energieopwekking geschreven:
Visie:

- *De doelstellingen zijn het drastisch verminderen van CO2-uitstoot door de ontwikkeling van zonneparken en windmolens. Door middel van de warmtetransitie en energiebesparing willen we in 2045 energieneutraliteit bereiken. Voor de energietransitie is het doel om tegen 2030 1 PJ aan hernieuwbare elektriciteit op te wekken en te zorgen voor een robuust energienetwerk dat decentrale duurzame energiebronnen kan verwerken.*
- *Zonnevelden en andere duurzame energiebronnen zijn geïntegreerd in het landschap, vooral langs doorgaande infrastructuur.*

Verder zijn uitspraken per deelgebied gedaan:
Maasoeverwal:

- *We maken ruimte voor natuurinclusieve zonneparken, zorgvuldig ingepast in het landschap en altijd op basis van meervoudig ruimtegebruik. Hierbij ligt de prioriteit bij de aangewezen voorkeursgebieden langs de A73. In een latere instantie zien we mogelijkheden in de zoekgebieden 'ja, mits'.*
- *We onderzoeken de mogelijkheid van kleinschalige windparken in de zoekgebieden langs de A73.*
- *We bieden ruimte aan lage windmolens op (agrarisch) bedrijfsniveau, mits zorgvuldig afgestemd op landschappelijke waarden en dorpsgezichten.*

Raamvallei:

- *We passen natuurinclusieve zonneparken in, in de zoekgebieden 'ja, mits', gekoppeld aan groenstructuren of landbouw.*
- *We bieden ruimte aan lage windmolens op (agrarisch) bedrijfsniveau, mits zorgvuldig afgestemd op landschappelijke waarden en dorpsgezichten.*

Peelzoom:

- *We kiezen voor natuurinclusieve zonneparken in de zoekgebieden 'ja, mits', gekoppeld aan groenstructuren of landbouw.*
- *We bieden ruimte aan lage windmolens op (agrarisch) bedrijfsniveau, mits zorgvuldig afgestemd op landschappelijke waarden en dorpsgezichten.*

Peelkern:

- *We passen grootschalige natuurinclusieve zonneparken in de zoekgebieden 'ja, mits', gekoppeld aan natuurontwikkeling of bodemverbetering voor later terugkerende landbouw.*
- *We bieden ruimte aan lage windmolens op (agrarisch) bedrijfsniveau, mits zorgvuldig afgestemd op landschappelijke waarden en dorpsgezichten.*

De ontwerp-omgevingsvisie bevat op strategisch niveau dus zoekrichtingen voor duurzame energie. De visie legt echter geen ruimtelijke besluitvorming over concrete windlocaties vast. In Deel 3 van de omgevingsvisie is wel gerefereerd aan het Beleidskader windenergie (2023-2030). Daarin zijn de zoekgebieden langs de A73 opgenomen (zie de uitspraken bij het deelgebied Maasoeverwal). In het Beleidskader windenergie worden

zoeklocaties gepresenteerd, waartussen later mogelijk een keuze gemaakt wordt. Dat betekent dat het niet de insteek is dat in álle zoekgebieden windontwikkelingen gerealiseerd zullen worden. De uiteindelijke keuze voor één (of enkele) voorkeurslocatie(s) wordt later genomen. Bij die keuze moet, in lijn met het Commissie mer-advies, de locatieonderbouwing vanuit de mer in orde zijn. Zover is het nu echter niet. De visie geeft dus geen kader waarmee windprojecten planologisch mogelijk worden gemaakt.

Om in het OER toch alvast op hoofdlijnen vanuit de mer naar het Beleidskader windenergie te kijken is in algemene zin ingegaan op de totaliteit van de aangewezen zoekgebieden. In het OER is daarbij geconstateerd dat de classificering in voorkeursgebieden, resterende gebieden en uitsluitingsgebieden op basis van belemmeringen en leidende beginselen tot stand is gekomen. Daarmee is een heldere onderbouwing gemaakt van de gebieden. Bij een uiteindelijke voorkeurslocatiekeuze moet dus nog wel naar verdere effecten worden gekeken.

RES Noordoost Brabant

De ambities uit het Beleidskader windenergie sluiten aan bij de Regionale Energiestrategie (RES) Noordoost Brabant. In de RES (door gemeenten en provincie vastgesteld in 2021) is ook op de mer ingegaan. Daarin staat het volgende:

> *Een plan-m.e.r. is vereist voor plannen of programma's waarin de locatie voor een activiteit met potentieel aanzienlijke milieueffecten, zoals een windpark, wordt aangewezen, of als voor dit plan een zogenaamde 'Passende beoordeling' dient te worden opgesteld, waarin de effecten op een Natura 2000-gebied in beeld worden gebracht. … Op basis van de bovenstaande definitie is een m.e.r.-procedure niet verplicht, omdat de RES geen plan of programma is zoals bedoeld in het besluit m.e.r.*

Omdat de omgevingsvisie niet tot een voorkeurslocatiekeuze leidt verandert dit bij de vaststelling van de omgevingsvisie niet.

De mer bij duurzame energieopwekking

In een toekomstig mer-onderzoek voor wind- (en zonne-)energie kan vooral aandacht worden besteed aan de aspecten die in eerdere mer-studies voor duurzame energieopwekking bepalend zijn gebleken. Het gaat daarbij (onder andere) om:

- Landschap en ruimtelijke kwaliteit: beoordeling van zichtlijnen, horizonverstoring, cultuurhistorie, archeologie en inpassing langs infrastructuur.
- Natuur: effecten op soorten (o.a. vogels, vleermuizen) en natuurgebieden, inclusief mogelijkheden voor natuurinclusief ontwerp.
- Gezondheid en hinder: analyse van geluid, slagschaduw en hinderbeleving op locatiespecifiek niveau.
- Water en bodem: effecten op waterhuishouding, infiltratie en bodemkwaliteit, en kansen voor meervoudig ruimtegebruik.
- Inpassing: beoordeling van netcapaciteit, externe veiligheid, vliegverkeer, kabeltracés en cumulatieve effecten van meerdere projecten.

Eventueel in de mer (of in ander spoor meegenomen/onderzocht):

- Leefomgeving en participatie: aandacht voor omwonenden, gebiedsprocessen en sociaaleconomische effecten.

Het ligt voor de hand om in een MER verschillende alternatieven te beschouwen. Dat kan op locatieniveau (plan-MER) en op inrichtingsniveau (project-MER).

4. Monitoring en bijsturing

Monitoring is volgens de Commissie een essentieel onderdeel van de beleidscyclus van de omgevingsvisie en een verplicht onderdeel van een plan-MER. Hoewel het OER het belang van monitoring benoemt, ontbreekt een concrete uitwerking van wat gemonitord wordt, op welke thema's en indicatoren, en hoe monitoring kan worden ingezet om tijdig bij te sturen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER een aanzet te geven tot een monitoringsprogramma. Daarin moet worden aangegeven welke milieuaspecten en beleidsambities worden gevolgd, hoe vaak monitoring plaatsvindt en welke maatregelen kunnen worden ingezet indien ongewenste ontwikkelingen worden geconstateerd. Dit biedt de gemeente een instrument om de voortgang van de omgevingsvisie te volgen en waar nodig bij te sturen.

Wat doet de gemeente al?

De gemeente Land van Cuijk is, in lijn met dit advies van de Commissie, meer en meer met monitoring en bijsturing bezig. Zo werkt de gemeente steeds meer vanuit datagedreven sturing en wordt er nadrukkelijk op structurele monitoring en analyse ingezet. In het programma Vitaal landelijk gebied wordt bijvoorbeeld gewerkt aan het ontsluiten van data over natuur, biodiversiteit, landbouw, bodem, klimaat en energie via een prototype datasysteem, dat de basis vormt voor toekomstige monitoring. Hierbij staat het integraal begrip van samenhang in data centraal. De verdere monitoringsbehoeften uit het programma Vitaal landelijk gebied sluiten goed aan bij de aanbevelingen in het OER.

Ook werkt de gemeente beleidsmatig vanuit de beleidscyclus. Monitoring maakt de cyclus sluitend.

Figuur 4-1 Beleidscyclus Omgevingswet (bron: Informatiepunt Leefomgeving)

Hoe mogelijk verder?

In paragraaf 6.4 van het OER is op monitoring ingegaan. De eerste aanbeveling die hierin gegeven is, sluit aan bij het advies van de Commissie mer: 'maak concreet hoe je indicatoren bepaalt bij doelen, ambities en beoordelingskaders, leg hierin de verbinding met de module afwegingskader'. Ook in de rest van de aanbevelingen wordt het belang van het opstellen van een monitoringsprogramma onderschreven. Het OER beschrijft dat monitoring onderdeel is van de beleidscyclus van de Omgevingswet. Het OER zet de basis voor monitoring door indicatoren te formuleren per thema (klimaat en energie, bodem/water, natuur en landbouw, milieu, ruimtelijke kwaliteit, mobiliteit, economie, wonen, gezondheid). Deze indicatoren kunnen de inhoudelijke bouwstenen voor een monitoringsprogramma vormen.

5. Verdere uitwerking

Het OER, het toetsingsadvies van de Commissie mer en dit addendum vormen samen de inhoudelijke en procedurele hulpmiddelen bij de besluitvorming over de omgevingsvisie Land van Cuijk. Het OER brengt de relevante milieugevolgen van de visie in beeld, beschrijft de referentiesituatie en beoordeelt de toekomstperspectieven, terwijl in het addendum ingegaan is op de adviezen van de Commissie mer. De hulpmiddelen maken het maken van zorgvuldige afwegingen mogelijk.

Zoals in de inleiding van dit addendum aangegeven, geven de aanvullende opmerkingen uit het toetsingsadvies van de Commissie mer geen aanleiding om de ontwerp-omgevingsvisie inhoudelijk te wijzigen. De visie blijft daarmee ongewijzigd. Dat is ook niet ongebruikelijk: een omgevingsvisie is een richtinggevend document op hoofdlijnen, en de opmerkingen van de Commissie mer vragen vooral om verdieping en uitwerking in vervolgstappen.

De gemeente is blij met het advies van de Commissie mer: de punten van de Commissie geven aanleiding tot het aanscherpen van inhoudelijke onderbouwingen en de informatiepositie van de gemeenteraad. Het toetsingsadvies fungeert daarmee als een inhoudelijk kompas voor de vervolgstappen die volgen op de vaststelling van de visie.

Aanvullende opmerkingen Commissie mer
De Commissie mer doet in deel 3 van het toetsingsadvies twee aanbevelingen voor de uitwerking in programma's, omgevingsplannen en projecten. Het gaat daarbij volgens de Commissie niet om essentiële milieu-informatie voor de omgevingsvisie zelf. De twee aanbevelingen zijn hierop gericht:

- de herkenbaarheid en uitwerking van het ladderconcept en de deelgebieden;
- de integrale beoordeling en de beoordeling per indicator.

De uitwerking in gebiedskompassen is een logisch vervolg op de strategische keuzes in de Omgevingsvisie. Deze twee aanbevelingen geven richting bij de uitwerking hiervan.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1800 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Landdrostdreef 100
1314 SK Almere
Postbus 10044
1301 AA Almere

Copyright ©
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl